

Nr 333.

Av herr Wagnsson, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående provisorisk avlöningsförstärkning åt vissa befattningshavare i statens tjänst m. fl.

I proposition nr 272 föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva att provisorisk avlöningsförstärkning under budgetåret 1938/1939 må utgå till vissa befattningshavare i statens tjänst enligt närmare bestämmelser, som förutsättas skola utfärdas av Kungl. Maj:t. Föredragande departementschefen anmäler, med anledning av vissa till Kungl. Maj:t inkomna framställningar rörande utsträckning av rätten till provisorisk avlöningsförstärkning, att han icke ifrågasätter någon ändring i under innevarande år gällande bestämmelser rörande åtnjutande av provisorisk avlöningsförstärkning i annan mån än som följer av genomförandet av löneregleringen från och med den 1 januari 1939 för lärare vid kommunala flickskolor och vissa andra läroanstalter.

En av de framställningar, som härmed avvisas av departementschefen, rör det fast anställda manskapets vid försvarsväsendet rätt till provisorisk avlöningsförstärkning. I de för innevarande budgetår gällande bestämmelserna i ämnet (SF nr 588/1937) stadgas, att provisorisk avlöningsförstärkning skall tillkomma beställningshavare, vilken åtnjuter lön enligt löneplan i avlöningsreglementet den 11 maj 1928 (nr 128) för fast anställt manskap vid försvarsväsendet, så framt han enligt föreskrifterna i nämnda reglemente äger tillgodoräkna sig en tjänstetid av minst tre år eller har eget hushåll och antingen är gift eller ock varit gift och fortfarande har minderårigt barn hos sig. Till ogifta beställningshavare av manskapet utgår den provisoriska avlöningsförstärkningen med ett belopp av 144 kronor, för år räknat, och till gifta beställningshavare med ett belopp av 216 kronor, för år räknat.

Genom utfärdandet av här refererade bestämmelser kom ett betydande antal beställningshavare av det fast anställda manskapet att utestängas från rätten till provisorisk avlöningsförstärkning. Några motsvarande inskränkningar genomfördes icke för några andra grupper av befattningshavare med s. k. nyreglerad lön, och till denna grupp måste dock försvarsväsendets fast anställda manskap kunna räknas, enär avlöningsbestämmelserna för här ifrågavarande personal fastställdes år 1921, ehuru de sedermera i vissa avseenden ändrats genom riksdagsbeslut åren 1922, 1923 och 1928. Den omständigheten, att det fast anställda manskapet icke har samma lönesystem som statens befattningshavare i allmänhet, utan hittills ansetts böra avlönas dels

med kontantlön, dels med vissa naturaförmåner, bör i detta sammanhang icke inverka, då det gäller att fastställa, huruvida lönerna äro att beteckna som nyreglerade eller icke — den omständigheten, att visst manskap fått bliva delaktigt av den provisoriska avlöningsförstärkningen utgör ju för övrigt bevis för att statsmakterna ansett lönerna nyreglerade.

Den kontanta begynnelselönen för den menige fast anställde vid försvarsväsendet utgör för närvarande 600 kronor, för år räknat. På detta belopp utgår icke dyrtidstillägg, och även om naturaförmåner utgå vid sidan av de kontanta avlöningsförmånerna, torde de nämnda avlöningsförmånerna få anses vara låga, och beställningshavarna äro också i behov av förbättring i sina ekonomiska villkor. Dylik förbättring bör tills vidare genomföras på det sättet, att riksdagen beslutar sådan utsträckning av rätten till provisorisk avlöningsförstärkning, att samtliga beställningshavare av det fast anställda manskapet komma i åtnjutande härav.

För en dylik utsträckning av rätten till provisorisk avlöningsförstärkning talar främst den omständigheten, att rekryteringen av fast anställt manskap instundande höst eljest torde komma att äventyras. Rekryteringen hösten 1937 blev visserligen på det hela taget kvantitativt tillfredsställande, i det att nära nog vid samtliga truppförband (motsv.) de vakanta beställningarna kunde återbesättas, men antalet anställningssökande var dock — i förhållande till föregående år — betydligt mindre, och man kan ännu icke med säkerhet bedöma det kvalitativa utfallet av denna rekrytering; redan nu är det dock klart, att resultatet kunde hava varit bättre. Minskningen i antalet anställningssökande har givetvis sin grund däruti, att den rådande högkonjunkturen för manlig ungdom medfört ökat antal arbetstillfällen på den allmänna arbetsmarknaden. Då den allmänna arbetsmarknaden erbjuder bättre löneförmåner än försvarsväsendet — t. o. m. lantarbetarlönerna äro numera rätt väsentligt högre än begynnelselönen för det fast anställda manskapet — är tendensen mot en försämrad manskapsrekrytering uppenbar. Denna tendens torde under innevarande år — åtminstone såvitt nu kan bedömas — icke komma att motverkas av sjunkande konjunkturen. Detta måste medföra en ytterligare minskning av antalet anställningssökande till försvarsväsendet instundande höst, och denna minskning synes icke kunna motverkas på annat sätt, än att lönerna givas bättre konkurrenskraft. Här förtjänar också framhållas vikten av att manskapskadrerna hållas fulltaliga med hänsyn till behovet av krigsberedskap, och gäller detta framför allt flottan, som emellertid redan nu haft stora svårigheter att fylla vakanta manskapsbeställningar inom beräknad tid.

Åtskilliga andra synpunkter tala också för en förbättring av det fast

anställda manskapets löneförmåner. Efter för ändamålet genomgången utbildning skola de fast anställda vara de närmaste föregångsmännen för den manliga ungdom, som inkallas till fullgörande av värnplikten. På dessa föregångsmän måste helt naturligt mycket stora krav ställas ifråga om yrkesskicklighet, intellekt och moral, och det bör därför vara statsmakterna angeläget att rekryteringen av fast anställt manskap ger bästa möjliga resultat ifråga om kvalitet. Trots åtgärder, som främst på civilanställningsområdet vidtagits för att den enskilde beställningshavaren skall få bästa möjliga utbyte av militäranställningen, måste det sägas, att detta utbyte efter en treårig militäranställningstid är skäligen ringa, då främst beställningshavare med längre tjänstetid bli delaktiga av civilanställningsförmåner. Under sådana förhållanden är det naturligt, att den enskilde överväger lämpligheten av att taga fast anställning med utgångspunkt från de löneförmåner, som erbjudas i militärtjänsten. Då vederbörande säkerligen är väl medveten om att framtidsutsikterna inom militärtjänsten äro synnerligen dåliga, och att han följaktligen efter några års anställning tvingas övergå till annan verksamhet, bli löneförmåner av utslagsgivande betydelse. Då endast en ytlig undersökning måste giva vid handen, att den menige fast anställdes begynnelselön är betydligt lägre än löneförmåner inom praktiskt taget alla andra yrkesområden, måste löneförmåner för yngre beställningshavare av manskapet förbättras, om rekryteringen skall giva det ur kvalitativ och även kvantitativ synpunkt önskvärda resultatet. Då något förslag till lönerreglering för det fast anställda manskapet icke kan beräknas komma att föreläggas riksdagen före nästkommande år — manskapets lönefråga är ännu icke hänskjuten till något utredningsorgan — synes det nödvändigt att rätten till provisorisk avlöningsförstärkning för budgetåret 1938/39 utsträcker att gälla allt fast anställt manskap.

På anförda grunder hemställes därför,

att riksdagen med anledning av proposition nr 272 måtte besluta, att provisorisk avlöningsförstärkning under budgetåret 1938/1939 skall utgå till allt fast anställt manskap vid försvarsväsendet med samma belopp som under innevarande budgetår.

Stockholm den 26 april 1938.

Ruben Wagnsson